

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 22 marca 2017 r.¹

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych — Dyrektywa 2012/13/UE — Prawo do informacji w postępowaniu karnym — Prawo do informacji dotyczących oskarżenia — Doręczenie wyroku nakazowego — Szczegółowe zasady — Obowiązkowe ustanowienie pełnomocnika — Oskarżony niemający miejsca zamieszkania ani miejsca pobytu — Termin do złożenia sprzeciwu biegnący od momentu doręczenia wyroku pełnomocnikowi

W sprawach połączonych C-124/16, C-188/16 i C-213/16

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Amtsgericht München (sąd rejonowy w Monachium, Niemcy) postanowieniami z dnia 19 lutego 2016 r. (C-124/16) i z dnia 12 kwietnia 2016 r. (C-213/16), które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniach 29 lutego i 18 kwietnia 2016 r., oraz przez Landgericht München I (sąd okręgowy Monachium I, Niemcy) postanowieniem z dnia 23 marca 2016 r. (C-188/16), które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 kwietnia 2016 r., w postępowaniach karnych przeciwko:

Ianosowi Trance (C-124/16),

Tanji Reiter (C-213/16)

oraz

Ionelowi Oprii (C-188/16),

przy udziale:

Staatsanwaltschaft München I,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, A. Tizzano (sprawozdawca), wiceprezes Trybunału, M. Berger, A. Borg Barthet i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

¹ — Język postępowania: niemiecki.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Staatsanwaltschaft München I przez H. Kornprobsta, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz M. Hellmanna, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez R. Troostersa oraz S. Grünheid, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) oraz art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. 2012, L 142, s. 1).
- 2 Wnioski te zostały przedstawione w kontekście postępowań karnych wszczętych przeciwko Ianosowi Trance i Ionelowi Oprii, w związku z kradzieżą, oraz przeciwko Tanji Reiter, w związku z naruszeniem nietykalności cielesnej oraz stawianiem oporu czynnościom funkcjonariusza publicznego.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 2 ust. 1 dyrektywy 2012/13 następująco określa zakres stosowania tego aktu:

„Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie od chwili poinformowania osób przez właściwe organy państwa członkowskiego, że są one podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa, do czasu zakończenia postępowania rozumianego jako ostateczne rozstrzygnięcie tego, czy osoba podejrzana lub oskarżona popełniła przestępstwo, w tym również, w stosownych przypadkach, wydania wyroku oraz rozstrzygnięcia wszelkich środków odwoławczych”.

- 4 W art. 3 tej dyrektywy prawo do informacji o prawach zostało zdefiniowane w sposób następujący:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby osobom podejrzanym lub oskarżonym niezwłocznie udzielano informacji dotyczących przynajmniej poniższych praw procesowych, stosowanych zgodnie z prawem krajowym, aby umożliwić skuteczne wykonywanie tych praw:

[...]

- c) prawo do informacji dotyczących oskarżenia, zgodnie z art. 6;

[...]”.

- 5 Zgodnie z art. 6 tej dyrektywy, zatytułowanym „Prawo do informacji dotyczących oskarżenia”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby osobom podejrzanym lub oskarżonym udzielono informacji o czynie zabronionym, o którego popełnienie są one podejrzane lub oskarżone. Informacje te przekazuje się niezwłocznie i są one na tyle szczegółowe, na ile jest to konieczne do zagwarantowania rzetelności postępowania oraz skutecznego wykonywania prawa do obrony.

[...]

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby najpóźniej w chwili przekazania podstawy oskarżenia do oceny sądu przedstawiono szczegółowe informacje na temat oskarżenia, w tym rodzaju przestępstwa i jego kwalifikacji prawnej, jak również charakteru udziału osoby oskarżonej”.

Prawo niemieckie

- 6 Paragraf 44 Strafprozessordnung (kodeksu postępowania karnego, zwanego dalej „StPO”) przewiduje:

„W razie niedotrzymania terminu z przyczyn niezawinionych przez stronę, strona może wnieść wniosek o przywrócenie terminu. Uchybienie terminu do wniesienia środka prawnego uznaje się za niezawinione w przypadku braku pouczenia przewidzianego w § 35a zdanie pierwsze i drugie [...]”.

- 7 Paragraf 116 StPO stanowi:

„1) Sąd zawiesza wykonanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu uzasadnionego wyłącznie obawą ucieczki, jeżeli istnieją podstawy, aby sądzić, że cel tymczasowego aresztowania może zostać osiągnięty poprzez zastosowanie łagodniejszych środków. Środki takie obejmują w szczególności [...]:

[...]

4. ustanowienie odpowiedniego zabezpieczenia przez podejrzanego lub inną osobę”.

- 8 Paragraf 116a ust. 3 StPO został sformułowany następująco:

„Podejrzanym, który wnosi o zawieszenie wykonania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu za złożeniem zabezpieczenia i nie mieszka na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy, jest zobowiązany do umocowania osoby zamieszkującej w okręgu właściwego sądu do odbioru korespondencji sądowej”.

- 9 Paragraf 127a StPO przewiduje:

„1) Jeżeli podejrzanym nie ma stałego miejsca zamieszkania lub pobytu na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy, a jedyną przesłanką zastosowania tymczasowego aresztowania jest obawa ucieczki, sąd może odstąpić od wydania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu lub od dalszego stosowania tego środka, jeżeli:

1. istnieją podstawy, aby oczekiwać, że za zarzucany czyn nie zostanie orzeczona kara pozbawienia wolności albo środek karny lub zabezpieczający o charakterze izolacyjnym; oraz
2. podejrzanym przedstawi odpowiednie zabezpieczenie na poczet kary grzywny, której orzeczenia należy oczekiwać, oraz na poczet kosztów postępowania.

2) Paragraf 116a ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio”.

10 Paragraf 132 ust. 1 StPO głosi:

„Jeżeli podejrzany, w przypadku którego zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa, nie ma miejsca zamieszkania lub pobytu na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy, a przesłanki do zastosowania tymczasowego aresztowania nie są spełnione, sąd w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może zobowiązać podejrzanego do:

1. przedstawienia odpowiedniego zabezpieczenia na poczet kary grzywny, której orzeczenia należy oczekiwać, oraz na poczet kosztów postępowania.
2. umocowania osoby zamieszkującej w okręgu właściwego sądu do odbioru korespondencji sądowej”.

11 Paragraf 410 StPO brzmi następująco:

„1) Oskarżonemu przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do sądu który wydał wyrok nakazowy, na piśmie lub do protokołu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia tego wyroku. [...]

- 2) Sprzeciw może zostać ograniczony do określonych zarzutów.
- 3) Wyrok nakazowy, od którego nie wniesiono sprzeciwu w terminie, staje się prawomocny”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Sprawy C-124/16 i C-213/16

- 12 W sprawie C-124/16 I. Tranca został oskarżony o dokonanie kradzieży, który to czyn podlega karze grzywny w wysokości 20–30 stawek dziennych. W sprawie C-213/16 T. Reiter została oskarżona o naruszenie nietykalności cielesnej i stawianie oporu funkcjonariuszowi policji, który to czyn podlega karze grzywny w wysokości 50–70 stawek dziennych. Z postanowień odsyłających wynika, że ani I. Tranca, ani T. Reiter nie mają miejsca zamieszkania ani pobytu w Niemczech, ani też w ich państwach pochodzenia.
- 13 Prokuratura w Monachium wniosła do właściwego sądu – w rozpatrywanym przypadku Amtsgericht München (sądu rejonowego w Monachium, Niemcy) – o tymczasowe aresztowanie tych osób w związku z obawą ich ucieczki.
- 14 Sąd odsyłający wyjaśnia w tym względzie, że prawo niemieckie zobowiązuje sąd do przeprowadzenia oceny proporcjonalności tymczasowego aresztowania oraz rozważenia możliwości zastosowania innego, łagodniejszego środka zapobiegawczego.
- 15 Otóż w przypadkach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym §§ 116, 116a i 127a StPO przewidują w szczególności, że sąd zawiesza wykonanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, które jest uzasadnione wyłącznie obawą ucieczki, jeżeli oskarżony może ustanowić odpowiednie zabezpieczenie na poczet przewidywalnej kwoty grzywny, która może zostać wobec niego orzeczona.
- 16 Z powołanych przepisów wynika też, że oskarżony niemający miejsca zamieszkania na terytorium Niemiec, wobec którego wydane zostało postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, ma obowiązek ustanowić pełnomocnika do doręczeń dotyczących go rozstrzygnięć lub pism sądowych.

- 17 Jednakże w ramach oceny poprzedzającej wydanie lub wykonanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, sąd musi również rozważyć, czy tego rodzaju alternatywne środki pozwolą na sprawne zakończenie postępowania karnego, tak jakby wobec oskarżonego zastosowano tymczasowe aresztowanie.
- 18 Tymczasem będzie tak tylko wówczas, gdy wyrok nakazowy będzie można doręczyć oskarżonemu, tak aby stał się on prawomocny. W szczególności, jeżeli miejsce zamieszkania oskarżonego jest nieznane, wyrok nakazowy może zostać doręczony jego pełnomocnikowi, przy czym z chwilą takiego doręczenia rozpoczyna się bieg terminu, po upływie którego wyrok nakazowy staje się prawomocny i wykonalny.
- 19 Sąd odsyłający ma jednak wątpliwości, czy przewidziane w prawie niemieckim postępowanie w sprawie wydania wyroku nakazowego jest zgodne z dyrektywą 2012/13, stosownie do jej interpretacji dokonanej przez Trybunał w wyroku z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686).
- 20 W wyroku tym Trybunał uznał w szczególności, że art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) oraz art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, które w ramach postępowania karnego nakłada na oskarżonego niebędącego rezydentem tego państwa członkowskiego obowiązek ustanowienia pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego, pod warunkiem że osoba ta ma faktyczną możliwość wykorzystania w całości terminu na wniesienie sprzeciwu od owego wyroku, co wyklucza skrócenie tego terminu o czas niezbędny pełnomocnikowi na przekazanie wyroku nakazowego jego adresatowi.
- 21 Tymczasem zdaniem sądu odsyłającego zastosowanie tego rozwiązania w toczących się przed nim postępowaniach, w których miejsce zamieszkania oskarżonych jest nieznane, prowadziłoby do tego, że wyrok nakazowy nie mógłby się uprawomocnić. Otóż ze względu na brak możliwości osobistego doręczenia tego wyroku adresatowi, termin do wniesienia sprzeciwu nie zacząłby biec.
- 22 W ocenie tego sądu należy się więc zastanowić, czy prawo niemieckie jest zgodne z prawem Unii, stosownie do jego interpretacji dokonanej przez Trybunał, gdyż zgodnie z interpretacją prawa krajowego moment doręczenia wyroku nakazowego pełnomocnikowi oskarżonego, którego miejsce zamieszkania jest nieznane, rozpoczyna bieg terminu do wniesienia sprzeciwu od takiego wyroku, przy czym w razie upływu tego terminu zawitego, oskarżony ma możliwość zgłoszenia wniosku o jego przywrócenie w celu wniesienia sprzeciwu od rzeczonego wyroku.
- 23 Sąd odsyłający wskazuje, że alternatywa dla możliwości skorzystania z pełnomocnika w przypadku gdy miejsce zamieszkania oskarżonego nie jest znane, polegająca na wykonaniu wydanego wobec oskarżonego postanowienia o tymczasowym aresztowaniu i umieszczeniu go w areszcie w celu doręczenia mu wyroku nakazowego, wydaje się być bardziej restrykcyjna niż proponowana wykładnia prawa krajowego. Sąd ten jest również zdania, że wykładnia ta respektuje zasadę rzetelności postępowania, gdyż oskarżony zna nazwisko i adres pełnomocnika, został pouczony o jego roli i w każdej chwili może dowiedzieć się od pełnomocnika o wydaniu wobec niego wyroku nakazowego.
- 24 W tych okolicznościach Amtsgericht München (sąd rejonowy w Monachium) postanowił zawiesić podjęcie decyzji o wydaniu postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi, których treść została sformułowana identycznie dla spraw C-124/16 i C-213/16:

„1) Czy art. 2 i art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 sprzeciwiają się przepisowi państwa członkowskiego,

zgodnie z którym w ramach postępowania karnego oskarżony, który nie ma miejsca zamieszkania w tym państwie członkowskim, ma obowiązek ustanowienia pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego,

nawet jeżeli w następstwie tego oskarżony nie ma możliwości wykorzystania w całości terminu na wniesienie sprzeciwu od wyroku nakazowego,

ale nie ma on także adresu, pod który można mu doręczyć wyrok nakazowy w sposób możliwy do udowodnienia, a imienne wskazanie pełnomocnika do doręczeń umożliwia mu informowanie na bieżąco pełnomocnika do doręczeń, pod jaki adres może być wysłany wyrok nakazowy za pisemnym potwierdzeniem odbioru?

2) Czy art. 2 ust. 1 i art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 sprzeciwiają się przepisowi państwa członkowskiego,

zgodnie z którym w ramach postępowania karnego oskarżony, który nie ma miejsca zamieszkania w tym państwie członkowskim, ma obowiązek ustanowienia pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego,

a bieg terminu do wniesienia sprzeciwu rozpoczyna się już z chwilą doręczenia pełnomocnikowi do doręczeń,

jeżeli oskarżony w przypadku tak obliczonego uchybienia terminu może wnosić o przywrócenie terminu, a za uzasadnienie wystarczy to, że wyrok nakazowy został mu przekazany, i po przekazaniu wniósł on w terminie sprzeciw, czyli jeżeli może on później skorzystać z nieskróconego terminu do wniesienia sprzeciwu dzięki przywróceniu terminu,

nawet jeżeli ustawa przewiduje zasadę wykonalności wyroku nakazowego z upływem terminu?”.

Sprawa C-188/16

- 25 Ionel Opria, obywatel rumuński, został oskarżony w Niemczech o dokonanie kradzieży. Z postanowienia odsyłającego wynika, że nie ma on stałego miejsca zamieszkania lub pobytu ani na terytorium niemieckim, ani w państwie pochodzenia.
- 26 Ionel Opria wyznaczył pełnomocnika do doręczeń wszelkich dotyczących go rozstrzygnięć karnych. Na wniosek prokuratury Amtsgericht München (sąd rejonowy w Monachium) w dniu 13 października 2015 r. wydał wobec niego wyrok nakazowy, w którym skazał go na karę grzywny w wysokości 300 EUR. Wyrok nakazowy został następnie doręczony wyznaczonemu pełnomocnikowi, który potwierdził jego odbiór w dniu 27 października 2015 r.
- 27 Ponieważ w terminie do złożenia sprzeciwu do sądu nie wpłynęło żadne pismo oskarżonego, sekretarz tego sądu w dniu 11 listopada 2015 r. umieścił na rzeczonym wyroku nakazowym wzmiankę o jego uprawnomocnieniu się.
- 28 Powołując się na wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686), prokuratura, jako organ właściwy do wykonania kary, po wyczerpaniu innych środków prawnych zmierzających do ustalenia, czy wykonanie kary jest dopuszczalne, wniosła do sekretarza o wykreślenie tej wzmianki. Wniosek ten został oddalony zarządzeniem z dnia 2 lutego 2016 r. Prokuratura wniosła zażalenie na to zarządzenie do Amtsgericht München (sądu rejonowego w Monachium), który, postanowieniem z dnia 17 lutego 2016 r. odrzucił je jako niedopuszczalne. Wobec tego w dniu 22 lutego 2016 r., prokuratura zaskarżyła to postanowienie w ostatniej instancji do Landgericht München I (sądu okręgowego Monachium I) w trybie „natychmiastowego zażalenia” (*sofortige Beschwerde*).

- 29 W ocenie sądu odsyłającego rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu, odnoszącego się do legalności zamieszczenia wzmianki o wykonalności rozpatrywanego wyroku nakazowego, zależy od tego, czy termin na wniesienie sprzeciwu rozpoczął swój bieg z chwilą doręczenia tego wyroku pełnomocnikowi.
- 30 Stwierdziwszy, że zgodnie z wyrokiem 15 października 2015 r., *Covaci* (C-216/14, EU:C:2015:686), spoczywający na oskarżonym w postępowaniu karnym obowiązek wyznaczenia w pewnych okolicznościach pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego, jest dopuszczalny pod warunkiem, że osoba ta ma faktyczną możliwość wykorzystania w całości terminu na wniesienie sprzeciwu od owego wyroku, sąd odsyłający rozważył różne możliwe wykładnie prawa niemieckiego pozwalające na spełnienie tego warunku.
- 31 Według niego wykładnia pierwsza opiera się na założeniu, że bieg terminu na wniesienie sprzeciwu rozpoczyna się dopiero z chwilą gdy oskarżony miał rzeczywistą możliwość dowiedzenia się o wydanym wobec niego wyroku nakazowym. Wykładnia ta jest jednak w istocie *contra legem*, gdyż stosowne przepisy prawa niemieckiego jasno wskazują, że termin ten biegnie od chwili doręczenia wyroku nakazowego pełnomocnikowi.
- 32 Wykładnia druga opiera się na przyjęciu *ex officio*, że jakakolwiek forma doręczenia wyroku nakazowego pełnomocnikom jest niedopuszczalna, co jednak stanowi poważną ingerencję w krajowy porządek prawny.
- 33 Zgodnie z trzecią możliwą wykładnią przepisy prawa krajowego dotyczące przywrócenia terminu należy odczytywać w świetle art. 6 dyrektywy 2012/13. Wówczas ewentualny sprzeciw od wyroku nakazowego należałoby uznawać za wniesiony w terminie, jeżeli zostałby on wniesiony na piśmie w ciągu dwóch tygodni od chwili, gdy oskarżony faktycznie dowiedział się o tym wyroku.
- 34 Mając wątpliwości co do zgodności tej ostatniej wykładni z dyrektywą 2012/13, *Landgericht München I* (sąd okręgowy Monachium I) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) i art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one przepisom państwa członkowskiego, zgodnie z którymi w ramach postępowania karnego przeciwko oskarżonemu, który nie ma stałego miejsca zamieszkania lub pobytu w tym państwie członkowskim, wydany wobec niego wyrok nakazowy może być doręczony pełnomocnikowi do doręczeń ustanowionemu przez oskarżonego z tym skutkiem, że wyrok nakazowy z upływem (dwutygodniowego) terminu do wniesienia sprzeciwu biegnącego od doręczenia pełnomocnikowi do doręczeń uprawomocni się, nawet wtedy, gdy zgodnie z przepisami państwa członkowskiego temu oskarżonemu, który w ciągu dwóch tygodni od chwili faktycznego powzięcia wiedzy o wyroku nakazowym wniósł pisemnie sprzeciw od wyroku nakazowego do właściwego sądu, z urzędu należy zapewnić przywrócenie terminu z tym skutkiem, że od momentu wydania rozstrzygnięcia o przywrócenia terminu należy postępować dalej tak jak w przypadku sprzeciwu wniesionego w terminie?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 35 Poprzez swoje pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sądy odsyłające dążą w istocie do ustalenia, czy art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) oraz art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego takim jak przepisy rozpatrywane w postępowaniach głównych, które w kontekście postępowania karnego przewidują, że oskarżony, który w tym państwie członkowskim nie ma miejsca pobytu, ani też w tym państwie lub państwie członkowskim pochodzenia nie ma miejsca zamieszkania, ma obowiązek wyznaczyć pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego, oraz że bieg terminu na wniesienie

sprzeciwu od takiego wyroku – po upływie którego staje się on wykonalny – rozpoczyna się już z chwilą doręczenia tego wyroku wspomnianemu pełnomocnikowi, przy czym jeżeli oskarżony faktycznie nie wiedział o wydaniu wobec niego tego wyroku nakazowego, może on złożyć wniosek o przywrócenie terminu.

- 36 Aby odpowiedzieć na te pytania, należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, iż w świetle zwłaszcza art. 2, 3 i 6 dyrektywy 2012/13 doręczenie wyroku nakazowego takiego jak uregulowany w prawie niemieckim wyrok rozpatrywany w postępowaniu głównym, musi być uważane za formę powiadomienia danej osoby o oskarżeniu, skutkiem czego doręczenie musi spełniać wymogi określone w tym przepisie (wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 61).
- 37 Prawdą jest, że dyrektywa 2012/13 nie reguluje szczegółowych zasad przekazywania tej osobie informacji dotyczących oskarżenia, o których to informacjach jest mowa w art. 6 (wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 62).
- 38 Jednakże owe szczegółowe zasady nie mogą zagrozić celowi, do którego dąży w szczególności ten przepis, polegającemu – jak wynika z również z motywu 27 owej dyrektywy – na umożliwieniu osobom podejrzanym lub oskarżonym o popełnienie przestępstwa przygotowania obrony oraz na zagwarantowaniu rzetelności postępowania (wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 63).
- 39 Z postanowienia odsyłającego wynika, że na gruncie przepisów prawa krajowego, których dotyczy postępowanie główne, wyrok nakazowy jest doręczany pełnomocnikowi oskarżonego i że ów oskarżony dysponuje terminem dwóch tygodni na wniesienie sprzeciwu od tego wyroku, przy czym termin ten biegnie poczynawszy od chwili doręczenia rzeczowego wyroku pełnomocnikowi. Po upływie tego terminu wyrok nakazowy staje się prawomocny.
- 40 W tym względzie Trybunał stwierdził już, że zarówno cel polegający na umożliwieniu oskarżonemu przygotowania obrony, jak i konieczność unikania jakiegokolwiek nierównego traktowania pomiędzy z jednej strony osobami posiadającymi miejsce zamieszkania podlegające zakresowi stosowania danej ustawy krajowej, a z drugiej strony osobami, których miejsce zamieszkania temu zakresowi nie podlega i które jako jedyne są zobowiązane do ustanowienia pełnomocnika do doręczeń orzeczeń sądowych, wymaga, by oskarżony mógł wykorzystać ów termin w całości (wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 65).
- 41 W tym kontekście prawdą jest, że gdyby bieg dwutygodniowego terminu, którego dotyczy postępowanie główne, rozpoczynał się w chwili, w której oskarżony faktycznie dowiedział się o wyroku nakazowym, możliwość wykorzystania owego terminu przez tę osobę w całości byłaby zapewniona (wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 66).
- 42 Artykuł 6 dyrektywy 2012/13 nie wymaga jednak, aby ów termin rozpoczynał swój bieg w chwili, gdy oskarżony faktycznie dowiedział się o wydanym wobec niego wyroku nakazowym. Ważne jest natomiast, aby postępowanie było rzetelne i gwarantowało możliwość rzeczywistego skorzystania z prawa do obrony.
- 43 Tymczasem Trybunał stwierdził już, że tak właśnie jest w sytuacji, w której – w przypadku gdy zgodnie z uregulowaniem prawa krajowego termin do złożenia sprzeciwu rozpoczyna swój bieg z chwilą doręczenia wyroku nakazowego pełnomocnikowi tej osoby – termin nie ulega skróceniu o czas niezbędny pełnomocnikowi na przekazanie wyroku nakazowego jego adresatowi, dzięki czemu może on wykorzystać ten termin w całości (zob. wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 67).

- 44 Do kompetencji każdego państwa członkowskiego należy zatem określenie w prawie krajowym skutków prawnych wynikających z upływu tego terminu, w tym w szczególności warunków, w jakich orzeczenie w sprawach karnych staje się prawomocne i wykonalne.
- 45 Niezależnie od powyższego, byłoby oczywistym naruszeniem celu art. 6 dyrektywy 2012/13, przypomnianego w pkt 38 niniejszego wyroku, gdyby adresat wyroku nakazowego takiego jak wyroki rozpatrywane w postępowaniu głównym, który stał się prawomocny i wykonalny, byłby pozbawiony możliwości wniesienia od niego sprzeciwu w sytuacji gdy w chwili, w której mógłby skorzystać z prawa do obrony, nie wiedział ani o jego istnieniu, ani o jego treści, jeżeli, ze względu na brak znanego miejsca zamieszkania, wyrok ten nie mógł mu zostać doręczony osobiście.
- 46 Otóż w takiej podobnej sytuacji adresat takiego wyroku, nie tylko nie mógłby wykorzystać w całości terminu do wniesienia od niego sprzeciwu, ale też całkowicie utraciłby tę możliwość.
- 47 Państwa członkowskie powinny wobec tego zapewnić, aby osoby podejrzane lub oskarżone w postępowaniu karnym, które w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym dowiadują się o wniesionym przeciwko nim oskarżeniu dopiero na etapie wykonania prawomocnego orzeczenia skazującego, nadal miały możliwość pełnego skorzystania z prawa do obrony. W tym celu, z chwilą gdy osoba oskarżona rzeczywiście dowiedziała się o wydaniu wobec niej wyroku w sprawie karnej, jej sytuacja prawna powinna zostać zrównana z sytuacją, w której ta osoba znalazłaby się, gdyby ów wyrok został jej doręczony osobiście, a w szczególności powinna ona dysponować pełnym terminem do wniesienia sprzeciwu.
- 48 Tymczasem, jak wyjaśniają sądy odsyłające, o ile na gruncie przepisów prawa krajowego wyrok nakazowy staje się prawomocny wraz z upływem terminu do wniesienia sprzeciwu, który rozpoczyna swój bieg z chwilą doręczenia wyroku pełnomocnikowi oskarżonego, o tyle przepisy te pozwalają jednocześnie tej osobie na zgłoszenie wniosku o przywrócenie terminu, dzięki czemu rzeczywiście będzie jej przysługiwać nowy, taki sam termin na wniesienie sprzeciwu od tego wyroku, biegnący od chwili, gdy zainteresowana osoba się o tym wyroku dowiedziała.
- 49 Z tego powodu sądy odsyłające mają obowiązek dokonania wykładni przepisów prawa krajowego, a zwłaszcza przepisów regulujących postępowanie w sprawie przywrócenia terminu, jak też przesłanek, które muszą być w tym celu spełnione, w sposób zgodny z wymogami ustanowionymi w art. 6 dyrektywy 2012/13.
- 50 Wobec powyższego na pytania prejudycjalne należy odpowiedzieć, że art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) oraz art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego takim jak przepisy rozpatrywane w postępowaniach głównych, które w kontekście postępowania karnego przewidują, że oskarżony, który w tym państwie członkowskim nie ma miejsca pobytu, ani też w tym państwie lub państwie członkowskim pochodzenia nie ma miejsca zamieszkania, ma obowiązek wyznaczyć pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego, oraz że bieg terminu na wniesienie sprzeciwu od takiego wyroku – po upływie którego staje się on wykonalny – rozpoczyna się już z chwilą doręczenia tego wyroku wspomnianemu pełnomocnikowi.
- 51 Artykuł 6 dyrektywy 2012/13 wymaga jednak, aby – na etapie wykonywania wyroku nakazowego – z chwilą gdy zainteresowana osoba rzeczywiście dowie się o wydaniu wobec niej tego wyroku, jej sytuacja prawna została zrównana z sytuacją, w której ta osoba znalazłaby się, gdyby ów wyrok został jej doręczony osobiście, a w szczególności aby dysponowała pełnym terminem do wniesienia sprzeciwu, w stosownym wypadku w następstwie przywrócenia jej terminu.

- 52 Do sądów odsyłających należy zapewnienie, aby krajowe przepisy regulujące postępowanie w sprawie przywrócenia terminu, jak też przesłanki, które muszą być w tym celu spełnione, były stosowane w sposób zgodny z tymi wymogami oraz aby w ramach tego postępowania była zapewniona możliwość rzeczywistego korzystania z praw przewidzianych w tym art. 6.

W przedmiocie kosztów

- 53 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) oraz art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym należy dokonywać w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego takim jak przepisy rozpatrywane w postępowaniach głównych, które w kontekście postępowania karnego przewidują, że oskarżony, który w tym państwie członkowskim nie ma miejsca pobytu, ani też w tym państwie lub państwie członkowskim pochodzenia nie ma miejsca zamieszkania, ma obowiązek wyznaczyć pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego, oraz że bieg terminu na wniesienie sprzeciwu od takiego wyroku – po upływie którego staje się on wykonalny – rozpoczyna się już z chwilą doręczenia tego wyroku wspomnianemu pełnomocnikowi.

Artykuł 6 dyrektywy 2012/13 wymaga jednak, aby – na etapie wykonywania wyroku nakazowego – z chwilą gdy zainteresowana osoba rzeczywiście dowie się o wydaniu wobec niej tego wyroku, jej sytuacja prawna została zrównana z sytuacją, w której ta osoba znalazłaby się, gdyby ów wyrok został jej doręczony osobiście, a w szczególności aby dysponowała pełnym terminem do wniesienia sprzeciwu, w stosownym wypadku w następstwie przywrócenia jej terminu.

Do sądów odsyłających należy zapewnienie, aby krajowe przepisy regulujące postępowanie w sprawie przywrócenia terminu, jak też przesłanki, które muszą być w tym celu spełnione, były stosowane w sposób zgodny z tymi wymogami oraz aby w ramach tego postępowania była zapewniona możliwość rzeczywistego korzystania z praw przewidzianych w tym art. 6.

Podpisy